

Assen, Witterweg
(Gemeente Assen, Dr.)

Een Inventariserend
Archeologisch Veldonderzoek
Steekproefrapport 2012-10/07Z

*Assen, Witterweg
(Gemeente Assen, Dr.)
Een Inventariserend Archeologisch
Veldonderzoek*

Een onderzoek in opdracht van dhr. Rogaar, via
Ingenieursbureau De Overlaat

Steekproefrapport 2012-10/07Z
ISSN 1871-269X
auteur: drs. C. Tulp (senior archeoloog)
autorisatie: dr. J. Jelsma (senior archeoloog)

De Steekproef bv werkt volgens de Kwaliteitsnorm
Nederlandse Archeologie 3.2.

Foto's en tekeningen zijn gemaakt door de
Steekproef bv, tenzij anders vermeld.

© De Steekproef bv, Zuidhorn, oktober 2012

Niets uit deze uitgave mag worden
vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt zonder
bronvermelding.
De Steekproef bv aanvaardt geen
aansprakelijkheid voor eventuele schade
voortvloeiend uit de toepassing van de adviezen of
het gebruik van de resultaten van dit onderzoek.

De Steekproef
Archeologisch Onderzoeks- en Adviesbureau
Hogeweg 3, 9801 TG Zuidhorn &
Laan van Chartreuse 174, 3552 EZ Utrecht

<i>telefoon</i>	050 - 5779784
<i>fax</i>	050 - 5779786
<i>internet</i>	www.desteekproef.nl
<i>e-mail</i>	info@desteekproef.nl
<i>kvk</i>	02067214

Inhoud

Samenvatting

1. Inleiding.....	1
• 1.1 Aanleiding en doel (KNA 3.2 LS01).....	1
• 1.2 Locatiebeschrijving (KNA 3.2 LS01, LS02).....	1
2. Bureauonderzoek (KNA 3.2 LS06).....	3
• 2.1 Bronnen.....	3
• 2.2 Fysische geografie (KNA 3.2 LS04).....	4
• 2.3 Archeologie (KNA 3.2 LS04).....	7
• 2.4 Historische geografie (KNA 3.2 LS03).....	8
• 2.5 Archeologisch verwachtingsmodel (KNA 3.2 LS05).....	8
3. Veldonderzoek (KNA3.2 VS05).....	11
• 3.1 Aanpak veldonderzoek (KNA 3.2 VS01).....	11
• 3.2 Resultaten veldonderzoek (KNA 3.2 VS02, VS03).....	12
4. Conclusies en advies (KNA 3.2 VS07).....	13

Appendix:	- Archeologische periodes
	- Archeologische kaart
	- Boorstaten en boorbeschrijvingen volgens Archeologische Standaard Boorbeschrijvingsmethode

Samenvatting

Op 3 oktober 2012 heeft in een plangebied aan de Witterweg te Assen, gemeente Assen, provincie Drenthe, een inventariserend archeologisch veldonderzoek plaatsgevonden (zie Figuur 1). De aanleiding voor het onderzoek is de toekomstige bouw van een bedrijfsgebouw met beheerderswoning op het terrein. Doel van het onderzoek is vast te stellen of er in het plangebied archeologische waarden aanwezig zijn die door deze bodemingrepen bedreigd worden.

Het onderzoek bestaat uit een bureau- en een veldonderzoek. Bij het bureauonderzoek zijn bronnen geraadpleegd op het gebied van fysische geografie, archeologie en historische geografie. Tijdens het veldonderzoek zijn twaalf boringen geplaatst om archeologische indicatoren op te sporen en om de gaafheid van de bodem te bepalen.

Figuur 1: Assen, Witterweg. Het plangebied is in rood aangegeven. Eén vierkant op de kaart komt overeen met één vierkante kilometer. [Naar: <https://mijnkadaster.nl>]

Het terrein ligt in een hooggelegen veenkoloniale ontginningsvlakte, grenzend aan grondmorene. De bodem bestaat uit een moerige podzolgrond met een veenkoloniaal dek en een moerige tussenlaag. Ten westen van het plangebied komt een veldpodzolgrond voor. Uit het bureauonderzoek blijkt dat er sporen van menselijke activiteiten zijn gevonden buiten een straal van circa 250 meter rond het plangebied. Deze meldingen zijn gedaan op de hogere delen in de omgeving en laten zien dat de omgeving menselijke bewoning heeft gekend vanaf de steentijd. Uit het plangebied zelf zijn geen archeologische meldingen bekend in de databestanden van ARCHIS.

In het ongeveer 1,05 hectare grote plangebied zijn in eerste instantie zeven boringen geplaatst. Tijdens het veldonderzoek is gebleken dat de bodem bij twee boringen een redelijk intact bodemprofiel laat zien. Hier zijn vijf extra boringen geplaatst. Tijdens het onderzoek zijn geen archeologische indicatoren aangetroffen. Nader archeologisch onderzoek is niet nodig.

Figuur 2: Assen, Witterweg. Foto genomen vanuit de noordoostelijke hoek van het perceel richting het zuidoosten. Links is de Witterweg te zien. De bomen aan het einde van het perceel vormen de zuidoostelijke grens van het plangebied.

1. Inleiding

1.1 Aanleiding en doel (KNA 3.2 LS01)

In opdracht van de heer R. Rogaar, via Ingenieursbureau De Overlaag, vertegenwoordigd door de heer R. de Vries, is een plangebied aan de Witterweg te Assen, gemeente Assen, provincie Drenthe, onderzocht op het voorkomen van archeologische waarden (zie Figuur 1). De aanleiding voor het onderzoek is de geplande bouw van een beheerderswoning met bedrijfsgebouwen (schapenstal, mestopslag, kapschuur en een hondenkennel) en twee boomsingels. Deze bodemingrepen zullen eventueel aanwezige archeologische waarden aantasten. De verstoringdiepte van de funderingen zal circa 80 centimeter onder het maaiveld bedragen.

Het onderzoek bestaat uit een bureauonderzoek en een inventariserend veldonderzoek middels grondboringen. Het doel van het bureauonderzoek is het opstellen van een archeologisch verwachtingsmodel van het gebied aan de hand van beschikbare fysisch-geografische, archeologische en historisch-geografische informatie. Tijdens het veldonderzoek is dit verwachtingsmodel getoetst. Het doel van het veldonderzoek is het vaststellen van de aanwezigheid van archeologische waarden in het plangebied. Hierbij wordt gekeken naar de bodemopbouw, de mate waarin deze intact is en naar het voorkomen van archeologische indicatoren, zoals aardewerk, metalen voorwerpen, bouw materiaal, bewerkt en verbrand bot, houtskool, etc.

1.2 Locatiebeschrijving (KNA 3.2 LS01, LS02)

Het plangebied bevindt zich ten zuidwesten van Assen en ten zuidoosten van Bovensmilde, aan de Witterweg. Oostelijk van het terrein is het Schietterrein Witterveld gelegen. De bouwlocatie inclusief de boomsingels is circa 1,05 hectare groot en ligt ten zuiden van Witterweg huisnummer 51. Ten tijde van het veldwerk was het terrein in gebruik als grasland.

Voor een overzicht van de administratieve gegevens wordt verwezen naar Tabel 1.

Tabel 1: Assen, Witterweg. Administratieve gegevens van het onderzoek.

Soort Onderzoek	Inventariserend Archeologisch Veldonderzoek (IVO) - verkenkende en karterende fase	
Provincie	Drenthe	
Gemeente	Assen	
Plaats	Assen	
Locatie / Projectnaam	Witterweg	
Kaartblad	12C	
grenscoördinaten	N – 229,680 / 553,995 ZO – 229,765 / 553,870	Z – 229,640 / 553,795 NW – 229,562 / 553,933
Status terrein (AMK-nr); ARCHIS-nr	n.v.t.	
Bevoegde overheid	Gemeente Assen	
Opdrachtgever	Dhr. R. Rogaar, via Ingenieursbureau De Overlaag, vertegenwoordigd door dhr. R. de Vries	
ARCHIS CIS-code	53906	
ISSNnr.	1871-269X	
Steekproef projectcode	2012-10/07Z	
Oppervlakte	circa 1,05 hectare	
NAP hoogte maaiveld	circa 13,6 meter boven het NAP	
Maximale diepte onderzoek	135 centimeter onder het maaiveld	
Uitvoering veldwerk	3 oktober 2012	
Beheer en plaats documentatie	De Steekproef bv / Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed / Noordelijk Archeologisch Depot te Nuis / E-depot / DINO-loket (boorgegevens)	

2. Bureauonderzoek (KNA 3.2 LS06)

2.1 Bronnen

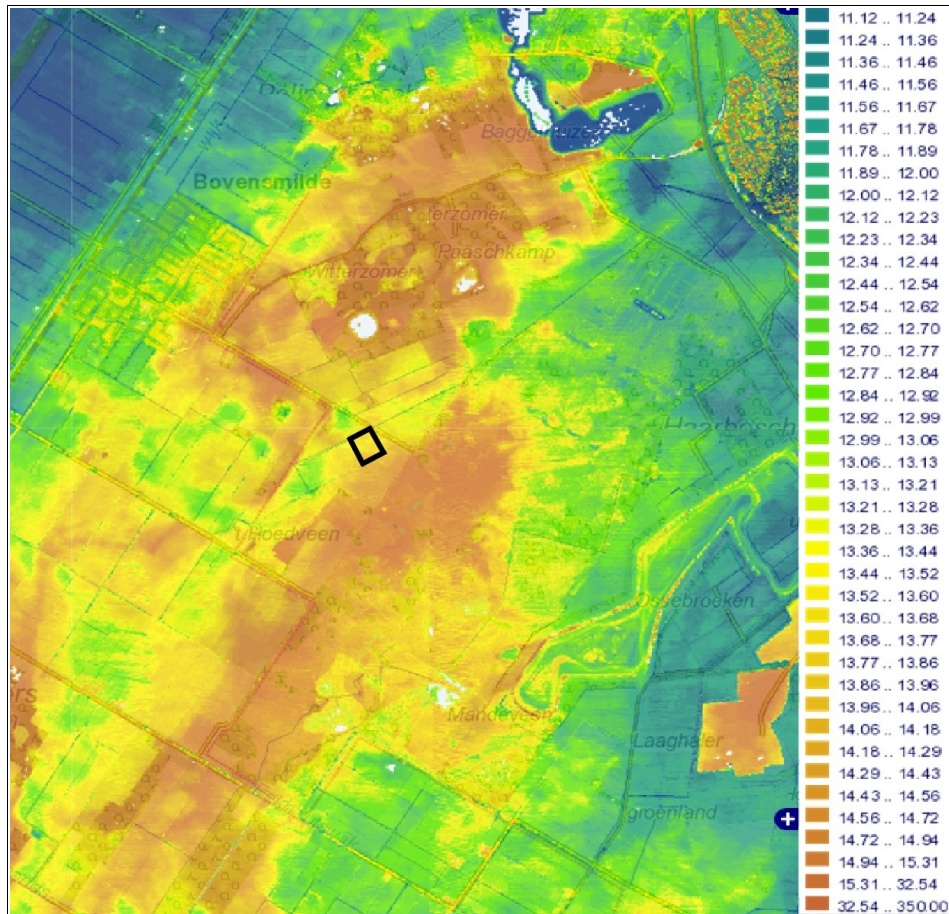
Tijdens het bureauonderzoek is de bestaande relevante kennis van het plangebied verzameld. Daartoe zijn de in Tabel 2 weergegeven bronnen geraadpleegd. Aan de hand van het bureauonderzoek is een archeologisch verwachtingsmodel opgesteld.

Tabel 2: Assen, Witterweg. Geraadpleegde bronnen.

<p>Actueel Hoogtebestand Nederland (www.ahn.nl).</p> <p>ANWB, 2004. <i>Topografische Atlas Drenthe 1:25000</i>. ANWB bv, Den Haag, k.26.</p> <p>Bazelmans, J., e.a. (eds.). 2011. <i>Atlas van Nederland in het Holoceen. Landschap en bewoning vanaf de laatste ijstijd tot nu</i>. Uitgeverij Bert Bakker.</p> <p>Centraal Archeologisch Archief (CAA) en Centraal Monumenten Archief (CMA) van de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (RCE) [ARCHIS].</p> <p>Geomorfologische Kaart. Alterra [ARCHIS].</p> <p>Google Earth.</p> <p>https://mijnkadaster.nl</p> <p>Indicatieve Kaart Archeologisch Waarden (IKAW).</p> <p>Kwaliteitsnorm voor de Nederlandse Archeologie (KNA) versie 3.2. College voor de Archeologische Kwaliteit (www.sikb.nl).</p> <p>Mulder, F.J. de, e.a. (eds.). 2003. <i>De Ondergrond van Nederland</i>. Wolters-Noordhoff Groningen/Houten.</p> <p>Nijland, G., R.J. de Lange en J.C. Smittenberg 1982. <i>Milieukartering Drenthe 1974-1978. III Fysische Geografie. Bijlage II: Fysisch Geografische Kaart van Drenthe schaal 1:50000</i>. Rapport Provinciale Planologische Dienst van Drenthe, Assen, blad 2.</p> <p>Numismatisch Informatiesysteem [NUMIS]</p> <p><i>Richtlijnen voor Archeologisch Bureau- en Veldonderzoek in de Provincie Drenthe</i> (1.0, 21 maart 2006).</p> <p>Rijks Geologische Dienst, 1990. <i>Geologische Kaart van Nederland. 12 Assen West</i>. RGD, Haarlem.</p> <p>Stichting voor Bodemkartering, 1991. <i>Bodemkaart van Nederland 1:50000. Blad 12 West Assen</i>. StiBoKa, Wageningen.</p> <p>Stichting voor Bodemkartering, 1991. <i>Bodemkaart van Nederland 1:50000. Toelichting Blad 12 West Assen</i>. StiBoKa, Wageningen.</p> <p>12 Provinciën. 2005. <i>Luchtfoto Atlas Drenthe 1:14 000</i>. Uitgeverij 12 Provinciën, Landsmeer, p.52.</p> <p>12 Provinciën 2006/2007. <i>Atlas van Topografische Kaarten. Nederland 1955-1965</i>. Uitgeverij 12 Provinciën, Landsmeer, k.58.</p> <p>12 Provinciën 2008. <i>Topografische en Militaire Kaart van het Koninkrijk der Nederlanden (TMK) 1864</i>. Uitgeverij 12 Provinciën, Landsmeer, k.42.</p> <p>Uitgeverij Nieuwland, 2006. <i>Grote Historische Topografische Atlas ±1898-1928. Drenthe 1 : 25 000</i>. Uitgeverij Nieuwland, Tilburg, k.168.</p> <p>Versfelt, H.J. 2004. <i>Kaarten van Drenthe 1500 - 1900</i>. Heveskes Uitgevers, Groningen.</p> <p>Versfelt, H.J. & M. Schroor, 2001. <i>De Franse Kaarten van Drenthe en de Noordelijke Kust. 1811-1813</i>. Heveskes Uitgevers, Groningen/Veendam, k.8.</p> <p>Versfelt, H.J. & M. Schroor, 2005. <i>De Atlas van Huguenin: Militair-topografische Kaarten van Noord-Nederland 1819-1829</i>. Heveskes Uitgevers, Groningen/Veendam, k.39.</p> <p>Wolters-Noordhoff Atlasproducties, 1990. <i>Grote Historische Atlas van Nederland deel 2: Noord-Nederland 1851-1855, schaal 1:50 000</i>. Wolters-Noordhoff, Groningen, k.68.</p> <p>www.kich.nl</p> <p>www.watwaswaar.nl</p>
--

2.2 Fysische geografie (KNA 3.2 LS04)

Het plangebied Witterweg ligt op de flank van een keileemrug. Op het Actueel Hoogtebestand Nederland (AHN) is te zien dat het plangebied circa 13,6 meter boven NAP ligt (zie Figuur 3).

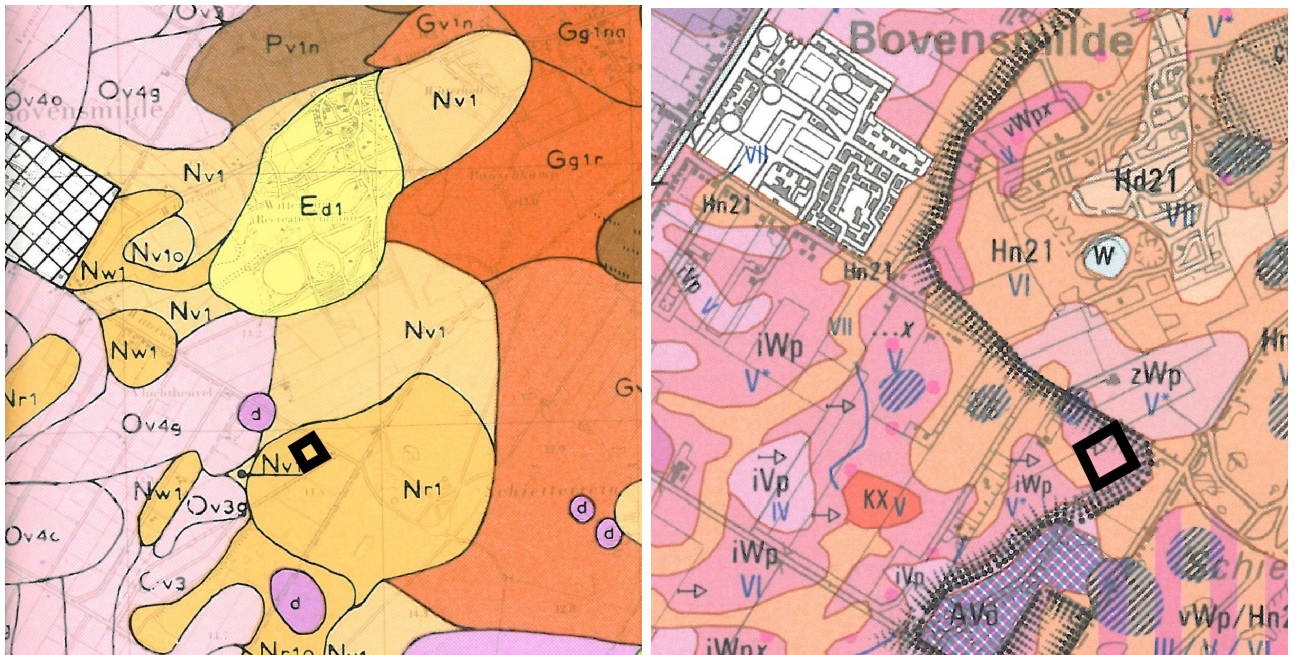

Figuur 3: Assen, Witterweg. Op een hoogtekarte gemaakt met behulp van het Actueel Hoogtebestand Nederland is de ligging van het plangebied met een zwarte lijn aangegeven. Gebieden met een blauwe en groene kleur liggen laag ten opzichte van de gele en bruine kleuren (zie de legenda in meters NAP; Bron: www.ahn.nl).

Volgens de geomorfologische kaart van Nederland ligt het plangebied in een hooggelegen veenkoloniale ontginningsvlakte (classificatie geomorfologische kaart 2M45). Ten noorden hiervan liggen grondmorene die bedekt zijn met dekzand; ten oosten en zuiden is een hooggelegen vlakte van grondmorene, eveneens bedekt met dekzand (codes respectievelijk 3L2 en 2M5).

Grondmorene is afgezet tijdens de voorlaatste ijstijd. Volgens de geologische kaart ligt het terrein in een gebied met grondmorene oftewel keileem onder een pakket dekzand (classificatie geologische kaart Dr6).

Volgens de fysisch-geografische kaart ligt het plangebied op een rug met dekzandafzettingen zonder grondmorene of premorenaal zand binnen 120 centimeter onder het maaiveld (classificatie fysisch-geografische kaart: Nr1, waarbij 'N' staat voor niveo-eolisch: afzettingen veroorzaakt door de wind). Op Figuur 4 links is te zien dat het plangebied zich op de overgang van een keileemvlakte (Gv1) naar een veengebied (Ov4) bevindt.

Figuur 4: Assen, Witterweg. Een detail van de fysisch-geografische kaart (links) en de bodemkaart rechts. Beide kaarten zijn verschaald; het plangebied is met een zwarte lijn aangegeven. Op de linkerkaart zijn in roze veenafzettingen weergegeven, in geel duinen, in paars met een 'd' dobben, in oranje dekzandafzettingen zonder grondmorene en in donkeroranje gebieden met grondmorene binnen 120 centimeter onder het maaiveld. Op de bodemkaart rechts zijn podzolgronden weergegeven in lichtoranje, moerige podzolgronden in roze, enkeerdgronden in bruin, ondiep keileem in rood en dobben in gearceerd blauw. De zwarte lijn die van het noorden naar het zuiden loopt geeft de grens van het veenkoloniaal gebied aan. [Naar: Nijland e.a. 1982; StiBoKa, 1990.]

De bodem van het plangebied bestaat uit een moerige podzolgrond met een veenkoloniaal dek en moerige tussenlaag (zie Figuur 4 rechts; classificatie bodemkaart iWp met grondwatertrap V: gemiddeld hoogste grondwaterstand minder dan 40 centimeter en gemiddeld laagste grondwaterstand meer dan 120 centimeter onder het maaiveld). Volgens de bodemkaart is dit deel van het perceel afgegraven. Direct ten westen van het plangebied bestaat de bodem uit een veldpodzolgrond in leemarm en zwak lemig fijn zand (Hn21).

Tabel 3: Assen, Witterweg. Overzicht van de ARCHIS-meldingen in de omgeving van het plangebied (voor de dateringen en ligging van de waarnemingen en monumenten wordt verwezen naar Appendix I en II).

CMA / CAA	RD-coördinaten	Omschrijving	Datering
monumenten			
14045/12D-A12	230,843/555,083	<i>Celtic Field</i> /raatakker	vroege ijertijd – midden romeinse tijd
14111/12D-A64	230,214/553,663	terrein met bewoningssporen: bewerkt vuursteen, scherven aardewerk en een stenen bijl	laat paleolithicum B - bronstijd
14444/12D-050	230,630/555,410	oud esdorp Witten	vanaf vroege middeleeuwen
waarnemingen			
1095/12DZ-2	230,800/555,100	<i>Celtic Field</i> /raatakker	vroege ijertijd – midden romeinse tijd
33362/12DZ-11	231,050/553,200	bewerkt vuursteen: 15 trapezium-spitsen; 53 spitsen; 2 schrabbers, klingen, 1 kern	laat paleolithicum B – vroeg neolithicum B paleolithicum – midden bronstijd B paleolithicum - ijertijd
33364/12DZ-11	230,950/552,900	bewerkt vuursteen: zie 33362	
214223/12CZ-26	228,360/554,000	bewerkt vuursteen: 1 schrabber, 1 kern, 3 klingen, 14 afslagen	paleolithicum - mesolithicum
214224/12CZ-27	228,340/553,000	bewerkt vuursteen: 7 klingschrabbers, 5 schrabbers, 89 klingen, 8 kern-preparatie klingen, 2 A-spitsen, 1 C-spits, 3 kernen, 1 afgeknotte kling, 255 afslagen, 1 steil geretoucheerde kling, 1 stekerafslag, 1 spits of boorfragment, 1 kling met kernvoeg	laat paleolithicum - mesolithicum
214230/12CZ-32	229,020/552,680	bewerkt vuursteen; 9 kernen, 29 klingen, 1146 afslagen, 1 kernpreparatie kling; 1 scherp handgevormd aardewerk	paleolithicum – neolithicum neolithicum
214231/12CZ-67	229,140/552,680	1 vuurstenen pseudo-artefact	paleolithicum - ijertijd
214232/12CZ-67	229,140/552,680	bewerkt vuursteen: 4 schrabbers, 10 klingen, 9 afslagen, 1 kernvernieuwingsafslag; 1 klopsteen 1 vuurstenen afslag	paleolithicum - neolithicum vroeg neolithicum B - bronstijd
214233/12CZ-68	229,090/552,700	bewerkt vuursteen: 2 kernen, 11 klingen, 47 afslagen, 1 schrabber	mesolithicum
214234/12CZ-68	229,090/552,700	vuurstenen sikkelmesje	paleolithicum - bronstijd
214248/12CZ-40	229,230/554,200	2 vuurstenen afslagen	paleolithicum - bronstijd
214408/12DZ-161	230,130/554,750	1 vuurstenen geslepen bijl; 1 als klopsteen gebruikt stuk vuursteen	neolithicum paleolithicum - bronstijd
214409/12DZ-162	230,100/554,800	bewerkt vuursteen waaronder 1 steker	paleolithicum
214410/12DZ-160	230,300/554,960	bewerkt vuursteen: 1 schrabber, 2 klingen, 6 afslagen	mesolithicum
214495/2DZ-122	230,350/554,920	1 scherp handgevormd aardewerk	neolithicum?
214496/12DZ-121	230,380/555,100	bewerkt vuursteen waaronder 1 schaaf	paleolithicum - neolithicum
214525/12DZ-173	230,860/555,260	bewerkt vuursteen: 1 kling, 3 afslagen	mesolithicum
214565/12DZ-183	230,120/553,750	vuurstenen afslagen	laat paleolithicum - bronstijd
214566/12DZ-184	230,300/553,760	vuurstenen afslagen; 1 klopsteen; en 1 vuurstenen trapezium; 1 scherp handgevormd aardewerk	laat paleolithicum - bronstijd paleolithicum – ijertijd neolithicum - bronstijd
214567/12DZ-185	230,400/553,820	1 stenen bijl	neolithicum - bronstijd
214568/12DZ-186	230,350/553,540	1 slijpsteen	onbekend

214617-DZ-197	230,740/555,160	1 vuurstenen afslag	paleolithicum - ijzertijd
214621/12DZ-199	230,500/555,150	1 vuurstenen afslag	paleolithicum - ijzertijd
401712/12DZ-235	230,590/554,580	1 klopsteen; bewerkt vuursteen: 2 afslagen, 1 spits; 1 klopsteen; bewerkt vuursteen: 1 trapezium, 42 afslagen, 4 klingen, 1 schaaf, 1 schrabber, 1 geretoucheerd blokje 1 scherf handgevormd aardewerk, 1 stenen bijl en 1 slijpsteen; 2 kogel van onbekend materiaal	paleolithicum – neolithicum mesolithicum neolithicum nieuwe tijd C
401873/12DZ-248	230,200/553,520	bewerkt vuursteen: 2 spitsen en onbekend aantal afslagen	mesolithicum – midden bronstijd
401885/12DZ-247	230,150/553,620	bewerkt vuursteen: 1 snedefragment geslepen bijl, 1 schrabber, 3 kernen, onbekend aantal klingen en afslagen	mesolithicum - neolithicum
401886/12DZ-248	230,100/553,800	bewerkt vuursteen: 3 spitsen, onbekend aantal klingen en afslagen	mesolithicum
401887/12DZ-249	230,450/553,750	bewerkt vuursteen: 3 spitsen, onbekend aantal klingen en afslagen	mesolithicum

2.3 Archeologie (KNA 3.2 LS04)

Op de Indicatieve Kaart Archeologische Waarden (IKAW, zie Appendix II) ligt het plangebied in een zone met een middelhoge trefkans op archeologische waarden. Uit het plangebied zelf noch binnen een straal van 250 meter eromheen zijn bij het Centraal Monumenten Archief (CMA) en het Centraal Archeologisch Archief (CAA) van de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (RCE) meldingen bekend van archeologische terreinen of vondsten.

Rondom het plangebied is veel bewerkt vuursteen gemeld vanaf het paleolithicum tot en met het neolithicum¹. Voor de verspreiding en de beschrijving hiervan wordt verwezen naar Appendix II en Tabel 3. Vooral ongeveer 300 meter ten zuidoosten van het plangebied zijn veel meldingen gedaan. Ook is hier een slijpsteen en een stenen bijl gevonden [ARCHIS-nummers 214568 en 214567]. Meer dan een kilometer ten noordoosten is behalve bewerkt vuursteen neolithisch aardewerk aangetroffen [214495 en 401712], evenals een slijpsteen en bijl uit dezelfde periode [401712]. Hier bevindt zich ook de historische kern van het esdorp Witten [14444]. Ten noordoosten van het plangebied ligt eveneens een *Celtic field* of raatakker [1095 en 14045] uit de periode ijzertijd/romeinse tijd. Scherven aardewerk uit het neolithicum zijn ten zuidwesten van het plangebied aangetroffen. De meeste vondsten in de omgeving van het plangebied zijn gedaan op de keileemrug waarvan de Witterweg zich op de flank bevindt.

Volgens de gegevensbestanden van ARCHIS zijn er geen eerdere archeologische onderzoeken binnen een kilometer rond het plangebied uitgevoerd.

¹ Zie Tabel 3 voor de ARCHIS-nummers; vanwege de hoeveelheid worden in de tekst alleen de nummers genoemd die niet betrekking hebben op vuursteenfondsten.

Figuur 5: Assen, Witterweg. Details van historische kaarten uit 1898 -1928 (linksboven), uit 1851-1855 (rechts) en uit 1819-1829 (linksonder). De ligging van het plangebied is met een blauwe cirkel aangegeven.² [Naar: Uitgeverij Nieuwland 2006; Wolters-Noordhoff Atlasproducties 1990; Versfelt & Schroor 2005.]

2.4 Historische geografie (KNA 3.2 LS03)

Figuur 5 toont drie details van historische kaarten uit begin twintigste eeuw, halverwege de negentiende eeuw en begin negentiende eeuw. Op de kaarten bevindt het plangebied zich nog binnen een onontgonnen veenvlakte. In het begin van de twintigste eeuw is de Witterweg zelfs nog niet doorgetrokken tot aan het plangebied. Het terrein is dus pas laat in gebruik genomen.

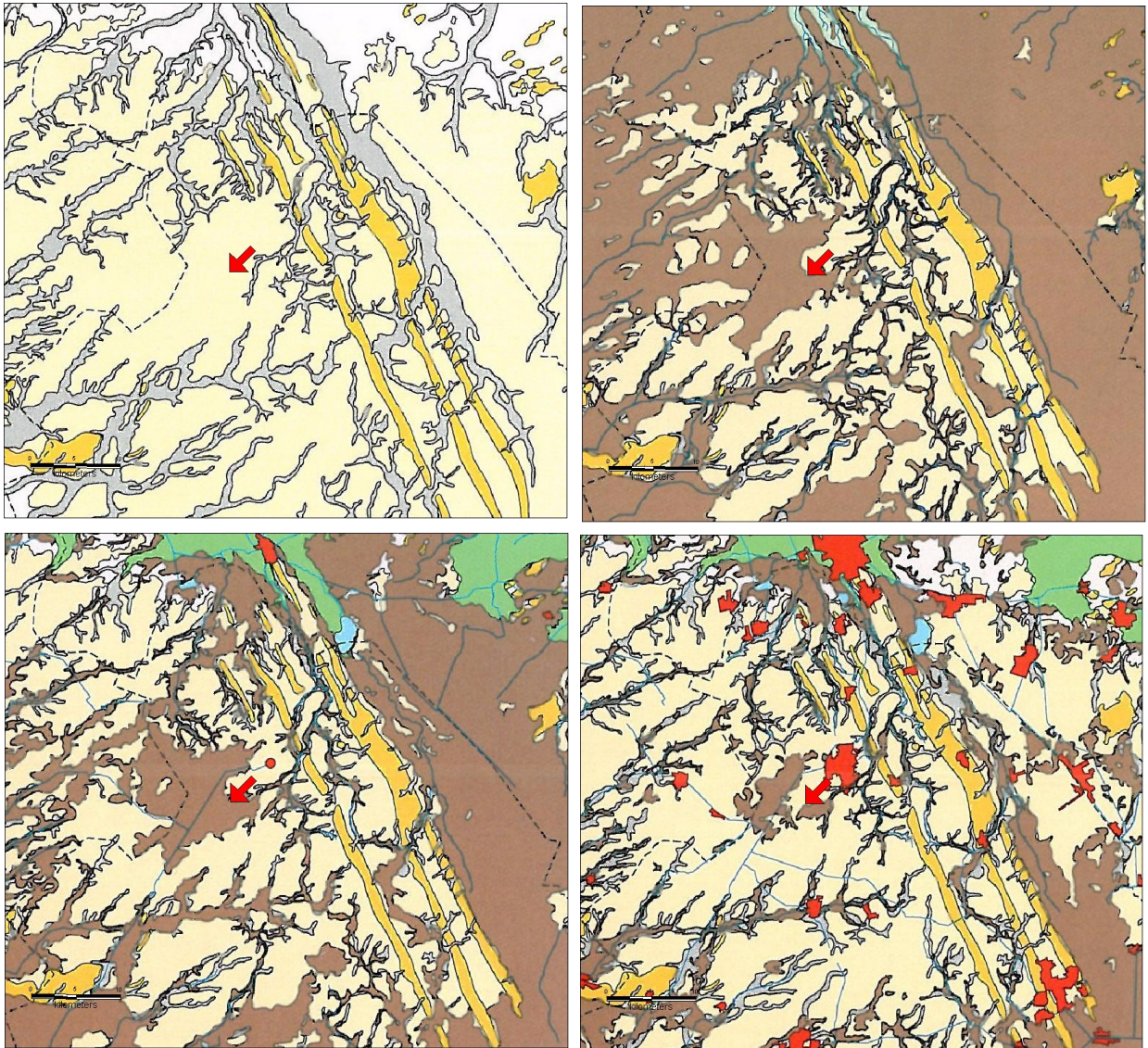
2.5 Archeologisch verwachtingsmodel (KNA 3.2 LS05)

Het plangebied aan de Witterweg ligt in een ontgonnen veengebied. Het terrein heeft een relatief hoge ligging (circa 14,5 meter boven het NAP), maar het ligt op de flank van een nog hogere keilemrug. Vooral op deze hogere delen zijn sporen gevonden van menselijke activiteiten vanaf de oude steentijd

² Op de oudste kaart is dit niet gedaan wegens te weinig topografische aanknopingspunten. Duidelijk is dat het terrein zich hier in het veengebied bevindt.

oftewel het paleolithicum.

Op de IKAW heeft het terrein een middelhoge trefkans op archeologische waarden. Uit het plangebied zelf zijn geen archeologische vondsten bekend, maar buiten een straal van 250 meter wel. Deze meldingen bestaan vooral uit vondsten van bewerkt vuursteen. In de steentijd was het terrein bewoonbaar, maar daarna kwam het terrein in het veen te liggen. Op Figuur 6 linksonder is te zien dat dit tot in de negentiende eeuw duurde en dat het plangebied nog steeds aan een veengebied zuidelijk ervan grenst.

Figuur 6: Assen, Witterweg. Details uit de Holoceen-atlas (Bazelmans 2011). De kaarten laten de situatie zien rond 9000 v.Chr. (linksboven), 1500 v.Chr. (rechtsboven), 1850 n.Chr. (linksonder) en 2000 n.Chr. (rechtsonder). De ligging van het plangebied is met een rode pijl aangegeven. Dekzandafzettingen zijn in lichtgeel weergegeven en veen in bruin.

Het gebied rond de Witterweg was dus vanaf het paleolithicum tot in de bronstijd bewoonbaar. Uit deze perioden zijn in de omgeving ook vondsten gedaan en archeologische indicatoren voor menselijke activiteiten in deze tijd kunnen ook in het plangebied verwacht worden. Archeologische indicatoren voor bewoning in de steentijd kunnen bestaan uit houtskool of concentraties hiervan, bewerkt en/of verbrand vuursteen, verkoolde hazelnootdoppen en voorwerpen van steen zoals slijpstenen of rolsteenhamers. Vanaf het neolithicum komt ook aardewerk voor. Eveneens kunnen grondsporen uit de steentijd aanwezig zijn, zoals haardkuilen of oppervlakte-haarden, paalgaten, greppels, waterkuilen en hutkommen. Het verwachte complextype is een nederzetting of kampement met een omvang vanaf enkele meters. Indien aanwezig zullen zowel grondsporen als archeologische indicatoren zich in de bovenste lagen van de podzolbodem bevinden.

Indicatoren uit de bronstijd en ijzertijd bestaan voornamelijk uit scherven aardewerk en mogelijk metalen voorwerpen of resten van metaalbewerking. Gezien de ligging in een veenvlakte vanaf de bronstijd tot in het begin van de twintigste eeuw worden er geen cultuurlagen of archeologische indicatoren uit latere perioden in het plangebied verwacht.

Voor dit onderzoek is een KLIC-melding (nummer 12G311200) gedaan om na te gaan waar eventuele leidingen en kabels in de grond liggen en een daarmee gepaard gaande verstoring in de grond te lokaliseren. Er liggen volgens deze melding geen leidingen binnen de bouwlocatie.

Op het bestudeerde historische kaartmateriaal is te zien dat het plangebied tot en met het begin van de twintigste eeuw veengebied was. De ontveningen kunnen archeologische grondsporen hebben verstoord. Volgens de bodemkaart is dit terrein in het verleden afgegraven.

Tabel 4: Assen, Witterweg. Specificatie archeologische verwachting.

datering:	paleolithicum tot en met bronstijd
complex:	kampement of nederzetting
omvang:	vanaf enkele meters doorsnede
diepteligging:	onder de bouwvoor, in de bovenste lagen van de podzolbodem
locatie:	hele terrein
prospectiekenmerken:	vuursteen, aardewerk, houtskool en metaal
mogelijke verstoringen:	ontvening

3. Veldonderzoek (KNA3.2 VS05)

3.1 Aanpak veldonderzoek (KNA 3.2 VS01)

Het veldwerk is uitgevoerd op 3 oktober 2012. Voor het inventariserende booronderzoek (verkennde en karterende fase) is gebruik gemaakt van een edelmanboor met een diameter van twaalf centimeter. Hiermee is bepaald in welke mate de bodem intact is en wat de kans is op archeologische lagen en/of grondsporen. De onderzochte locatie beslaat circa 1,05 hectare. In totaal zijn er tijdens het verkennde onderzoek zeven boringen geplaatst. Alleen de toekomstige bouwlocatie en de locaties van de twee bossingels zijn onderzocht. Volgens de richtlijnen van de provincie Drenthe is daar waar de bodem redelijk intact is, het boorgrid verdicht. Dit bleek het geval bij twee boringen (nummers 1 en 2) en tijdens het karterende onderzoek zijn vijf extra boringen geplaatst.

Figuur 7: Assen, Witterweg. Situatietekening met de boorlocaties. De nieuwbouwlocatie is met een rode lijn aangegeven; binnen het gearceerde rechthoek zullen geen graafwerkzaamheden worden uitgevoerd. De genummerde cirkels geven de boorlocaties weer. Voor de RD-coördinaten wordt verwezen naar Tabel 1 en Appendix III. [Naar: Google Earth.]

De opgeboorde grond is gezeefd op een vier millimeter zeef en bekeken op de aanwezigheid van archeologische indicatoren, zoals houtskool, baksteen en aardewerk. Daarnaast zijn de diepte, lithologie en kleur (m.b.v. Munsell) bepaald, alsmede alle overige bijzonderheden. De diepte van de boringen varieert van 90 tot 135 centimeter onder het maaiveld. De boringen zijn verspreid over het terrein uitgevoerd (zie Figuur 7), waarbij de vijf extra boringen in de nabijheid van de twee redelijk intacte boringen zijn geplaatst. Van alle boringen zijn de RD-coördinaten bepaald met behulp van GPS.

De hoogten van de boorlocaties zijn bepaald met behulp van het Actueel Hoogtebestand Nederland (AHN). Voor de RD-coördinaten van de afzonderlijke boorpunten wordt verwezen naar de boorstaten en boorbeschrijvingen in Appendix III. Tijdens het veldonderzoek is het verwachtingsmodel zoals geformuleerd in paragraaf 2.5 getoetst.

3.2 Resultaten veldonderzoek (KNA 3.2 VS02, VS03)

Bodem

De bodem bestaat uit een moerige podzolgrond. Een gaaf podzolprofiel bestaat uit een lichtgrijze uitspoelingslaag (E-horizont), een donkerbruine inspoelingslaag (B-horizont), een geelbruine overgangslaag (BC-horizont) en een gele laag waarin geen bodemvorming heeft plaatsgevonden (C-horizont).

De bodem in het plangebied bleek verstoord te zijn. Onder de bouwvoor bevindt zich over het algemeen een verstoorde laag grond waarin zowel donkerbruin als bruingeel en geel zand waar te nemen is. Boringen 1, 2 en 11 bleken nog een B-horizont te bevatten, maar in boring 1 bleek dit slechts nog een restant van de laag te zijn en in boring 11 was deze laag verstoord. In de overige boringen werd de bouwvoor en de verstoorde laag eronder gevolgd door ofwel de bruingele BC-horizont of de C-horizont (dit laatste kwam voor op boorlocaties 5, 8 en 10).

Archeologie

Het opgeboorde zand is gezeefd op een 4 mm zeef. Er zijn geen archeologische indicatoren zoals bewerkt en/of verbrand vuursteen of scherven aardewerk gevonden. Archeologische indicatoren worden verwacht in de bovenlagen van de podzolbodem. De E-horizont is in geen van de boringen aangetroffen en de B-horizont slechts in drie boringen, maar alleen ter hoogte van boring 2 is deze redelijk intact. In de BC- en C-horizonten kunnen nog wel archeologische sporen worden gevonden, maar voornamelijk de onderkanten hiervan. Er zijn in de boringen echter geen fragmenten houtskool of andere cultuurlagen aangetroffen.

4. Conclusies en advies (KNA 3.2 VS07)

Het plangebied bestaat uit een bouwlocatie voor stal, mestopslag, schuur, hondenkennel en woonhuis. Op het grasperceel zijn alleen de bouwlocatie en de twee toekomstige boomsingels onderzocht van circa 1,05 hectare grootte. Er zijn zeven boringen geplaatst in de verkennende fase. In het zuidoosten bleek de bodem nog redelijk intact te zijn: onder de bouwvoor bevond zich nog een B-horizont of restant hiervan. In de overige boringen werd onder de bouwvoor een BC-horizont of C-horizont aangetroffen. In de nabijheid van de twee redelijk intacte boorprofielen zijn vijf extra boringen uitgevoerd voor een karterende fase. De boordichtheid voor dit deel van het plangebied komt hierbij op gemiddeld twintig boringen per hectare, hetgeen overeenkomt met de richtlijnen van de provincie Drenthe.

Het plangebied ligt binnen een deels ontgonnen veengebied. Uit het plangebied zelf noch binnen een straal van 250 meter zijn archeologische vondsten bekend. In de omgeving ligt een keileemrug en op dit hoger gelegen terrein zijn vondsten gedaan vanaf het paleolithicum tot en met de bronstijd.

Voorafgaand aan het veldwerk is een archeologisch verwachtingsmodel opgesteld. De resultaten van het veldwerk voldoen hier aan. De bodem bestaat uit een moerige podzolgrond. Volgens de eigenaar is het terrein in het verleden gemengwoeld. In het zuidoosten is de bodem desondanks nog redelijk intact, maar van de extra boringen liet alleen boring 11 nog een B-horizont zien (deze was echter verstoord). De bodem binnen de bouwlocatie is verder verstoord. Er zijn tijdens het veldwerk geen archeologische indicatoren gevonden.

Advies

Gezien de niet intacte bodem is de kans op onverstoorde archeologische sporen binnen de onderzochte locatie aan de Witterweg klein. In de over het algemeen verstoorde bodem zouden in de BC- en C-horizonten nog onderkanten van diepere archeologische sporen waar te nemen zijn, maar hiervoor zijn tijdens het booronderzoek geen aanwijzingen gevonden. In de opgeboorde grond zijn tijdens het veldwerk geen archeologische indicatoren aangetroffen. In het verleden zijn eveneens geen vondsten gemeld op dit terrein of op één van de aangrenzende percelen. Nader archeologisch onderzoek is hier dan ook niet wetenschappelijk te verdedigen. Archeologisch vervolgonderzoek is niet nodig.

Opgemerkt dient te worden dat dit advies alleen geldt voor de bouwlocatie en de locatie van de twee geplande boomsingels.

Wij wijzen erop dat indien er bij de uitvoering van werkzaamheden onverhoopt toch archeologische grondsporen worden aangetroffen en/of vondsten worden gedaan, deze conform de Monumentenwet 1988 artikel 53 & 54 direct dienen te worden gemeld bij zowel de gemeente Assen als de provinciaal archeoloog, dr. W.A.B. van der Sanden, Provinciehuis, Team Sociaal Economische Ontwikkeling, Afdeling Economische Ontwikkeling, Mobiliteit en Cultuur, Westerbrink 1, 9405 BJ Assen (0592-365220 of 06-22662601; w.vandersanden@drenthe.nl).

Figuur 8: Assen, Witterweg. Foto langs de noordwestelijke begrenzing van het perceel, genomen richting het zuidwesten.

Appendix I

Assen, Witterweg Archeologische periodes

paleolithicum:		ijzertijd:	
paleolithicum vroeg:	tot 300.000 BP	ijzertijd vroeg:	800 - 500 vC
paleolithicum midden:	300.000 - 35.000 BP	ijzertijd midden:	500 - 250 vC
paleolithicum laat:	35.000 BP - 8.800 vC	ijzertijd laat:	250 - 12 vC
paleolithicum laat A:	35.000 - 18.000 BP	romeinse tijd:	
paleolithicum laat B:	18.000 BP - 8.800 vC	romeinse tijd vroeg:	12 vC - 70 nC
mesolithicum:		romeinse tijd vroeg A:	12 vC - 25 nC
mesolithicum vroeg:	8.800 - 7.100 vC	romeinse tijd vroeg B:	25 - 70 nC
mesolithicum midden:	7.100 - 6.450 vC	romeinse tijd midden:	70 - 270 nC
mesolithicum laat:	6.450 - 4.900 vC	romeinse tijd midden A:	70 - 150 nC
neolithicum:		romeinse tijd midden B:	150 - 270 nC
neolithicum vroeg:	5.300 - 4.200 vC	romeinse tijd laat:	270 - 450 nC
neolithicum vroeg A:	5.300 - 4.900 vC	romeinse tijd laat A:	270 - 350 nC
neolithicum vroeg B:	4.900 - 4.200 vC	romeinse tijd laat B:	350 - 450 nC
neolithicum midden:	4.200 - 2.850 vC	middeleeuwen:	
neolithicum midden A:	4.200 - 3.400 vC	middeleeuwen vroeg:	450 - 1.050 nC
neolithicum midden B:	3.400 - 2.850 vC	middeleeuwen vroeg A:	450 - 525 nC
neolithicum laat:	2.850 - 2.000 vC	middeleeuwen vroeg B:	525 - 725 nC
neolithicum laat A:	2.850 - 2.450 vC	middeleeuwen vroeg C:	725 - 900 nC
neolithicum laat B:	2.450 - 2.000 vC	middeleeuwen vroeg D:	900 - 1.050 nC
bronstijd:		middeleeuwen laat:	1.050 - 1.500 nC
bronstijd vroeg:	2.000 - 1.800 vC	middeleeuwen laat A:	1.050 - 1.250 nC
bronstijd midden:	1.800 - 1.100 vC	middeleeuwen laat B:	1.250 - 1.500 nC
bronstijd midden A:	1.800 - 1.500 vC	nieuwe tijd:	
bronstijd midden B:	1.500 - 1.100 vC	nieuwe tijd A:	1.500 - 1.650 nC
bronstijd laat:	1.100 - 800 vC	nieuwe tijd B:	1.650 - 1.850 nC
		nieuwe tijd C:	1.850 - heden